

ยูโทเปีย

Utopia

พระบัณฑิต กนฺตวิโร (ป-ว-เส)

พระครูสุตธรรมการณ

พ.ศ.ดร.จรัส สีกา

๑. บทนำ

เหตุผลของการที่ผู้เขียนได้นำ หนังสือ ยูโทเปีย (Utopia) มาวิจารณ์นี้ เนื่องด้วย หนังสือ เล่มนี้มีแนวคิดทางปรัชญาที่ได้รับการยอมรับใน วงวิชาการไปทั่วโลก โดยแนวคิดทางปรัชญาที่ น่าสนใจ ในเรื่องของสังคมอุดมคติ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐาน ของศีลธรรม และเป็นแนวคิดที่เกิดจากสภาวะทาง สังคมที่เป็นจริงในช่วงเวลาขณะนั้น ซึ่งโทมัส มอร์ (Thomas More) ที่นำเสนอรูปแบบแนวคิดสังคม อุดมคติ เป็นแบบแผนชีวิตในสังคมอันสวยงามที่ ไร้ความขัดแย้ง คนในสังคมมีความคิดไปไหนทิศทาง เดียวกันอีกทั้งยังใช้ชีวิตอย่างสงบสุข โทมัส มอร์ นักปรัชญามานุษยนิยมชาวอังกฤษเขียนขึ้นเมื่อปี ค.ศ.๑๕๑๖ ในยุคสมัยของพระเจ้าเฮนรีที่ ๘ แห่ง ราชวงศ์ทิวดอร์ (สมัยเดียวกับกรุงศรีอยุธยาตอนต้น)

มอร์ เป็นนักการศาสนาที่เคร่งครัดจนได้รับการ สถาปนาเป็นนักบุญเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๓๕ และ เป็นนักการเมืองมือสะอาด แต่มอร์ต้องเสียชีวิตจาก การถูกประหารชีวิตด้วยการตัดศีรษะเมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๕๓๕ สืบเนื่องจากความเห็น ขัดแย้งทางการเมืองต่อพระเจ้าเฮนรีที่ ๘

โทมัส มอร์ เขียนขึ้นเป็นภาษาละตินและ ต่อมาได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษในปี ค.ศ. ๑๕๕๑ ฉบับที่ผู้เขียนนำมาวิจารณ์นี้เป็นฉบับแปล เป็นภาษาไทยโดยสมบัติ จันทร์วงศ์^๑ เป็นฉบับที่มี เนื้อหาการแปลอย่างลึกซึ้งและมีเนื้อหาที่ชัดเจน โทมัส มอร์ ได้นำเสนอแนวคิดเรื่องยูโทเปีย ในขณะที่ เขาดำรงตำแหน่งเป็นตัวแทนจากรัฐไปเจรจาการค้าที่แฟลนเดอร์ หลังจากทีพระเจ้าชาร์ลสแห่ง เนเธอร์แลนด์ขึ้นราชินาเข้าชนสัต์วินอัคราที่สูงลิ่ว

* อาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

** อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

*** อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

เขาเห็นความลำบากยากแค้นของประชาชน ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างขุนนางกับชาวนา ดังข้อความว่า “ตราบใดที่ทรัพย์สินส่วนตัวยังมีอยู่ และตราบเท่าที่เงินเป็นมาตรฐานของทุกสิ่งทุกอย่างอยู่แล้ว ข้าพเจ้าไม่เชื่อว่า จะมีรัฐใดที่ปกครองอย่างยุติธรรม หรืออย่างมีความสุขได้” และการที่มอร์ได้รับอิทธิพลและแรงบันดาลใจจากหนังสือ Republic ของเพลโตที่ว่าด้วยการปกครองที่ดี และเมื่อย้อนนึกถึงความทุกข์ยากของอังกฤษในเวลานั้น มอร์จึงเขียนถึงสังคมในอุดมคติที่มีชื่อว่า “ยูโทเปีย (Utopia)” ขึ้น โดยตั้งใจเขียนเป็นวรรณกรรมเสียดสีล้อเลียนความโง่เขลาและความเลวร้ายของสังคมในสมัยนั้น สังเกตจากการตั้งชื่อต่างๆ อาทิ ยูโทเปีย มาจากภาษากรีก หมายถึงเมืองที่ดีหรือเมืองที่ไม่มี ฦ แห่งหนใด

โครงสร้างของเนื้อหาของยูโทเปีย (Utopia) แบ่งออกเป็น ๔ ตอนที่คุณเขียนได้สรุปออกมาให้เห็นแก่นของเนื้อหาในแต่ละตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ ลักษณะเป็นความเรียงเขียนในรูปแบบจดหมายที่เขียนถึงเพื่อนของเขาคือ ปีเตอร์ ไจลส์ ที่มีกล่าวถึงการเขียนหนังสือ ยูโทเปีย (Utopia)

ตอนที่ ๒ ลักษณะเป็นความเรียงเขียนในรูปแบบจดหมายที่ปีเตอร์ ไจลส์ เขียนถึงบุสลิเต็น เพื่อนของคือคือ ปีเตอร์ ไจลส์ ที่มีกล่าวถึงการเขียนหนังสือ ยูโทเปีย (Utopia)

ตอนที่ ๓ มีเนื้อหาที่กล่าวถึงสถานการณ์ของสังคมในยุคศตวรรษที่ ๑๕ โดยสมมติตัวละครโดยใช้ชื่อเดียวกับผู้แต่งได้มีนักคิดชาวอังกฤษชื่อ โทมัส มอร์ที่มีพื้นฐานมาจากตระกูลผู้ดีระดับสูง ในยุคนั้นระบอบทุนนิยมในอังกฤษนับได้ว่ามีความ

ก้าวหน้าที่สุด การผลิตสินค้าโดยเฉพาะผ้าขนสัตว์ เป็นที่ต้องการของตลาดเป็นอย่างมากทำให้นายทุนเจ้าของกิจการสิ่งทอ (โรงทอถดถกรรม) ได้กำไรมหาศาล ประกอบกับการล่าอาณานิคมเพื่อแสวงหาวัตถุดิบมาป้อนกิจการและการขยายตลาดเพื่อขายสินค้าของตน บรรดานายทุนเจ้าของกิจการส่วนมากได้แก่เจ้าที่ดินศักดินาซึ่งถือครองที่ดินที่ใช้ในการเกษตรกรรมเป็นจำนวนมากได้ยกเลิกการผลิตด้านเกษตรกรรมในระบอบศักดินาแบบเดิม โดยเรียกคืนที่ดินจากเกษตรกรผู้เช่าเปลี่ยนมาเป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงแกะเพื่อตัดขนป้อนโรงงานของพวกเขา ทำให้ชาวนาผู้เช่า โพร่นับล้านคนต้องสูญเสียที่ดินทำกินล้มละลาย พวกอันอพยพเข้าเมืองเพื่อหางานทำ แต่โรงงานต่างๆ ก็ไม่สามารถสนองแหล่งงานได้ ผู้ที่โชคดีได้งานทำจำเป็นต้องรักษางานของตนไว้อย่างสุดชีวิตแม้จะถูกกดขี่แรงงานอย่างหนักหน่วงก็ตาม

สภาพสังคมเช่นนี้กระทบกระเทือนความรู้สึกของโทมัส มอร์ เป็นอย่างมาก ท่านเห็นว่าการปกครองแบบกษัตริย์เป็นใหญ่นั้นเป็นรากฐานของความยากจน เพราะกษัตริย์และราชวงศ์ถือครองที่ดินกันเป็นจำนวนมาก เป็นเจ้าชีวิตของประชาชนทั้งปวงโดยไม่มีขอบเขตจำกัด มูลเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความยากจนอีกประการหนึ่งก็คือในสังคมมีอภิสิทธิ์ชนมากเกินไป ตั้งแต่กษัตริย์ลงมาจนถึงพวกขุนนาง เจ้าที่ดิน ทหาร ข้าราชการ คนพวกนี้ยังชีพอยู่ด้วยการอาศัยแรงงานของผู้อื่น นอกจากปัญหาต่างๆ ในสังคมแล้ว ท่านยังได้มองเห็นว่าสังคมแบ่งออกเป็นชนชั้น ความคิดของท่านในการจะขจัดความเลวร้ายเหล่านี้ให้หมดสิ้นไป จำเป็น

ต้องชักจูงใจชนชั้นสูงและอภิสิทธิ์ชนทั้งหลายให้กลับใจมาทำนุบำรุงเอาใจใส่ดูแลประชาชนแทนการเอาวัดเอาเปรียบและการกดขี่ ประหนึ่งว่าเป็นการเสนอแนวคิดของท่านต่อกษัตริย์และชนชั้นสูงให้ปรับเปลี่ยนท่าทีของตนต่อพลเมืองเสียใหม่ มีหลักการสำคัญๆ ได้แก่การยกเลิกกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล ทุกอย่างเป็นกรรมสิทธิ์ของส่วนรวม เปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางการผลิตเสียใหม่โดยจัดการดำรงชีวิตเป็นหน่วยที่มีลักษณะครอบครัว แต่ละหน่วยจะประกอบด้วยชายหญิง ๒๐ คู่ และมีทาสสองคน ทาสในความหมายของท่านไม่ได้มีลักษณะชนชั้น หากแต่มาจากผู้กระทำความผิดร้ายแรงถึงขั้นประหารชีวิต และให้ทำงานที่มีระดับต่ำกว่าสมาชิกของชุมชน การผลิตด้านเกษตรกรรมเป็นหลัก ซึ่งจะเป็นการผลิตร่วมกัน แต่สมาชิกชุมชนที่มีความถนัดทางด้านอื่นๆ เช่น ช่างฝีมือ แขนงต่างๆ สามารถผลิตผลงานของตนออกมาได้ด้วย ผลิตผลทั้งหมดจะนำไปยังตลาดกลางใครต้องการสิ่งใดก็สามารถนำเอาไปได้ ทางด้านการปกครอง คณะผู้ปกครองของรัฐยูโทเปียมาจากการเลือกตั้งจากมหานครทั้ง ๕๔ แห่ง ทำหน้าที่บริหารควบคุมชีวิตทางเศรษฐกิจทั้งหมด จัดสรรการผลิตและการบริโภคอย่างมีโครงการ ดังนั้น ในสังคมของรัฐยูโทเปียจึงมีความเป็นประชาธิปไตย ไม่มีวิกฤตเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากไม่มีการผลิตที่สิ้นเกิน ไม่มีการว่างงาน ไม่มีความรุนแรง และไม่มีสงคราม แนวคิดของท่านจะยังคงหวังพึ่งพากษัตริย์และชนชั้นปกครองที่มีคุณธรรมอยู่ เป็นแนวคิดที่กำหนดจากชั้นบนลงมา โดยยังมองไม่เห็นบทบาททางการเมืองของชนชั้นล่าง

ตอนที่ ๔ เป็นความเรียงเชิงบรรยายของลักษณะทางภูมิศาสตร์และสังคมการเมืองของยูโทเปีย (Utopia) มีเนื้อหาที่กล่าวถึง เมืองที่สมบูรณ์และสันติสุข ซึ่งก่อตั้งโดยกษัตริย์ยูโทปัส โดยการตัดที่ดินส่วนที่เชื่อมกับทวีปออกไปกว้าง ๑๕ ไมล์ จนกลายเป็นเกาะกลางน้ำขนาดใหญ่ มีแม่น้ำล้อมรอบและมีแผ่นดินล้อมรอบอีกชั้นเพื่อป้องกันพายุและการบุกรุกของผู้คนจากดินแดนอื่น อีกทั้งยูโทเปียใช้การปกครองแบบสาธารณรัฐ มีทั้งหมด ๔๔ นคร แต่ละเมืองมีระยะการเดินทางใช้เวลาไม่เกิน ๑ วัน อาคารบ้านเรือนในยูโทเปียมีความสวยงามเรียบง่าย มีขนบธรรมเนียมประเพณีและกฎหมายอย่างเดียวกัน มีนครหลวงชื่อ อโมโร เป็นศูนย์กลางเป็นเมืองศูนย์กลางแห่งยูโทเปียก็แปลว่าเมืองแห่งความมีดมัว ส่วนตัวละครที่เป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวของยูโทเปียก็ชื่อ ราฟาเอล ไฮโธลเดย์ (Hytholday) ซึ่งแปลว่าผู้ที่พูดแต่เรื่องไร้สาระ หรือประเทศข้างเคียงอย่างชาวโพลีเลอไรท์ส (Polylerites) ก็แปลว่าคนเหลวไหล ซึ่งล้วนแล้วแต่แสดงถึงเจตนาของผู้เขียนที่จะชี้ให้เห็นว่า ยูโทเปีย (Utopia) นี้เป็นเพียงเรื่องที่สมมุติขึ้นเท่านั้น

รูปแบบบ้านเรือนของชาวยูโทเปีย (Utopia) ด้านหลังของทุกบ้านเป็นสวนปลูกดอกไม้ ผลไม้หรือพืชผัก และมีถนนอยู่ด้านหลังของสวนอีกด้วย ประตูบ้านมีสองทาง เปิดปิดได้โดยง่ายปราศจากกลอน เพราะไม่จำเป็น เนื่องจากทรัพย์สินเป็นของส่วนรวม จึงไม่มีอะไรต้องปิดบังหรือปิดกั้นไม่ให้คนอื่นใช้ด้านหลังของทุกบ้านเป็นสวนปลูกดอกไม้ ผลไม้หรือพืชผัก และมีถนนอยู่

ด้านหลังของสวน ประตูบ้านมีสองทาง ปรากฏจาก กลอนเพราะไม่มีความจำเป็น เนื่องจากทรัพย์สิน ในยูโทเปีย (Utopia) เป็นของส่วนรวมทั้งหมด จึง ไม่มีอะไรต้องปิดบังหรือปิดกั้นไม่ให้ผู้อื่นใช้ถือ เป็นการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ นอกเมืองมีการทำอาชีพ เกษตรกรรมอย่างเฟื่องฟู ชาวยูโทเปีย (Utopia) มี ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี หรืออาจเรียกได้ว่า กินดีอยู่ดี ไม่มีการแก่งแย่งกัน มีการแบ่งปันส่วนให้แก่กัน อย่างเป็นระบบระเบียบ ชาวเมืองทุกคนมีหน้าที่ การงานเป็นของตนเอง ไม่มีใครสักคนที่เกียจคร้าน แทบไม่มีใครมีเวลาว่างแต่ก็เชื่อว่าทำงานจนหามรุ่ง หามค่ำ พวกเขาทำงานเพียงสามชั่วโมงตอนเช้า พักรับประทานอาหารกลางวัน แล้วทำงานอีกสาม ชั่วโมงตอนบ่าย เข้านอนตอนสองทุ่ม โดยนอนไม่ ต่ำกว่าวันละแปดชั่วโมง อีกทั้งที่ยูโทเปีย (Utopia) ก็ไม่มีสิ่งอบายมุขช่วยยั่วแต่อย่างใดไม่ว่าจะเป็นการ พนันหรือร้านเหล้าร้านสุรา สำคัญที่สุดคือชาว ยูโทเปีย (Utopia) ชอบที่จะค้นคว้าหาความรู้ เพิ่ม ความชำนาญต่างๆ ให้แก่ตนเอง รักการอ่านและ การถกเถียงกันเพื่อเพิ่มพูนความรู้ใหม่ๆ พวกเขา ไม่ให้ความสำคัญกับวัตถุ นั่นเพราะมีค่านิยมในเรื่อง การรักษาคุณธรรมและความพึงพอใจในชีวิต พื้นที่บริเวณนอกเมืองมีที่ทำการเกษตรจำนวนมาก ชาวยูโทเปีย (Utopia) จะคัดเลือกชาวเมืองปีละ สามสิบครอบครัวไปอยู่ที่ฟาร์มหรือสวนเพื่อทำงาน สร้างผลผลิตให้เมืองเป็นเวลาสองปี คนที่กลับมาก็ จะสอนชาวเมืองอื่นๆ ให้ทำการเกษตรเป็น แล้วพอ ถึงเวลา ก็ไปลัดเปลี่ยน ทุกสามสิบฟาร์มหรือสวน จะมีผู้ดูแลปกครองหนึ่งคนที่คัดเลือกขึ้นกันเอง

เรียกว่า โซไฟแกรนท์ (เทียบได้กับสมาชิกสภา) อยู่ ภายใต้การดูแลของทาร์นิบอร์ (เทียบได้กับ รัฐมนตรี) ซึ่งแต่ละคนดูแล สิบโซไฟแกรนท์ เจ้า ผู้ครองนครและทาร์นิบอร์ไม่สามารถออกกฎหมาย โดยไม่ผ่านพิจารณาของสภา และกฎหมายฉบับ หนึ่งต้องผ่านการอภิปรายหรือถกเถียงในสภาไม่ต่ำกว่า สามครั้ง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดใดในรัฐจึงทำได้ยาก หากคนส่วนใหญ่ในเมืองไม่เห็นด้วยว่าเป็นไป เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ชาวยูโทเปียจึงปกครอง กันเองด้วยกฎหมายเพียงไม่กี่ข้ออย่างเหมาะสม แต่ถึงกระนั้นทุกสิ่งทุกอย่างก็มีการแบ่งปันกันอย่าง เท่าเทียม และทุกคนมีชีวิตที่สมบูรณ์

จึงเห็นได้ว่า ยูโทเปีย (Utopia) เป็นสังคม ในฝันเพราะการสร้างค่านิยมในเรื่องการรักษา คุณธรรมและความพึงพอใจในการใช้ชีวิต ชาว ยูโทเปียไม่ให้ความสำคัญกับวัตถุ โดยเห็นว่าเงิน และทองเป็นสิ่งหยาบช้า ไม่มีค่า มีไว้สำหรับทำโช สำหรับทาส หรือจ้างคนชั้วไปทำสงครามแทน (เป็นการกำจัดสิ่งชั่วร้ายไปในตัว) (Utopia) ไม่มี กฎหมายออกมาบังคับประชาชนมากมาย พวกเขา อยู่ร่วมกันด้วยการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ใส่เสื้อผ้า เรียบง่ายคล้ายคลึงกัน เสื้อผ้าแต่ละชุดใช้ทนทาน นานถึงเจ็ดปี และผู้คนในระดับผู้ปกครองก็ไม่มีสิ่ง บ่งบอกด้วยวัตถุใดใดไม่ว่าจะจะเป็นเสื้อผ้าอาภรณ์ หรือสิ่งประดับที่ชี้ให้เห็นว่าแตกต่างจากประชาชน อื่นๆ

๒. ทศนะวิจารณ์

แนวคิดยูโทเปียเป็นการนำเสนอผ่าน

รูปแบบสังคมในเชิงอุดมคติในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ ยุคเรเนซองส์ (Renaissance)^๒ ได้เกิดแนวคิดต่างๆ เกี่ยวกับยูโทเปียได้ปรากฏตัวขึ้นมาพร้อมกับความก้าวหน้า จุดมุ่งหมายก็เพื่อปรับปรุงสังคมในหนทางที่ดีที่สุด คนแรกๆ ของบรรดานักคิดยูโทเปียคือ โทมัส มอร์ ซึ่งเขานำเสนอแนวคิดในเชิงอุดมคติเกี่ยวกับยูโทเปีย (Conceptual island of Utopia) มันเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ถึงสังคมร่วมสมัยของเขา ในประเทศอังกฤษ และยังเป็นการนำเสนอรูปแบบ ซึ่งเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งของสังคมที่สมบูรณ์แบบด้วย โทมัส มอร์ ได้รับอิทธิพลและแรงบันดาลใจจากหนังสือ Republic ของเพลโตที่ว่าด้วยการปกครองที่ดี เพลโตได้วางหลักการ รัฐมีความสำคัญเหนืออื่นใด พลเมืองทุกคนจะต้องช่วยกันสร้างรัฐให้อุดมสมบูรณ์ มีความมั่งคั่งทั้งภายในและภายนอก แม้จะเสียผลประโยชน์ส่วนตัวไปบ้าง เพื่อประโยชน์ของรัฐก็ต้องยินยอม เพราะรัฐเป็นหลักประกันทุกด้านให้กับพลเมือง^๓ เพลโตเชื่อว่า รัฐที่มีความยุติธรรมสถิตเป็นหลัก ความยุติธรรมคือ การแบ่งแยกชนชั้นและการแบ่งหน้าที่^๔ ความยุติธรรมมีความสัมพันธ์กับลักษณะสังคมที่มีรูปแบบต่างกัน

จะอธิบายเนื้อหาของความยุติธรรมต่างกัน รัฐเป็นเครื่องมือของมนุษย์ในการใช้ความยุติธรรม ซึ่งหลักของความยุติธรรมจะถูกรองรับด้วยกฎหมาย^๕ ความเสมอภาคไม่ได้หมายถึงการมีสิทธิในทางทรัพย์สินหรืออำนาจทางการเมือง แต่เสมอภาคตามทัศนะของเพลโต คือทุกคนมีความเท่าเทียมกัน ในการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละบุคคลที่พึงมีต่อรัฐ สิทธิเสมอภาคกันในหน้าที่ลักษณะนี้บุคคลจะเกิดความยุติธรรมขึ้นในการทำหน้าที่ของตน^๖

ยูโทเปีย จึงเป็นสังคมอุดมคติที่มีพื้นฐานแนวคิดของทฤษฎีจิตนิยม (Idealism) ได้แก่พวกที่ถือว่าจิตเท่านั้นเป็นความจริง สสารเป็นเพียงปรากฏการณ์ของจิตเท่านั้น ชาวจิตนิยมเชื่อว่า จิต เป็นอมตะ ไม่สูญสลาย ร่างกายของมนุษย์เป็นเพียงปรากฏการณ์ชั่วขณะหนึ่งของจิต เป็นที่อาศัยชั่วคราวของจิตเมื่อร่างกายดับลง จิตก็ยังคงอยู่ ไม่แตกดับไปตามร่างกาย พวกจิตนิยมพยายามที่จะหาคำตอบให้กับตัวเองว่าจิตคืออะไร มีบ่อเกิดมาจากอะไร มีแหล่งที่มาอย่างไร มีธรรมชาติเป็นอย่างไร มีจุดมุ่งหมายอย่างไร เป็นการศึกษาโลกในลักษณะที่เป็นนามธรรม เพราะพวกเขาเชื่อว่า จิตเท่านั้นที่เป็น

^๒ เจษฎา ทองรุ่งโรจน์, **พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย ปรัชญา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แสงดาว, ๒๕๕๗), หน้า ๗๖๙.

^๓ ฟัน ดอกบัว, **ปวงปรัชญากรีก**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สยาม, ๒๕๔๔), หน้า ๑๔๕.

^๔ เอ็ม. เจ. ฮาร์มอน, **ความคิดทางการเมืองจากเพลโตถึงปัจจุบัน**, เสน่ห์ จามริก (ผู้แปล), (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๒), หน้า ๔๑.

^๕ พรพิพา บรรทมศิลป์, “การวิเคราะห์เรื่องความยุติธรรมในอุดมรัฐของเพลโต”, **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๒๓.

^๖ ไพฑูรย์ พัฒน์ใหญ่ยิ่ง และคณะ, **จริยศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๑), หน้า ๑๔๑-๑๔๒.

ความแท้จริง สสารเป็นแต่เพียงสิ่งที่ปรากฏ หรือ เป็นปรากฏการณ์ของจิต ไม่สามารถดำรงอยู่ชั่วกาลนาน หรือสสารจะต้องมีการแตกสลาย แต่จิต หรือวิญญาณไม่มีการแตกสลายเป็นอมตะ ดังนั้น ลักษณะของจิตหรือวิญญาณ จึงมีลักษณะต่างๆ ตามทัศนะหรือแนวความคิดของนักปรัชญาแต่ละท่าน^๗

ดังนั้น ยูโทเปียจึงมีแนวคิดทางอภิปรัชญา ในกลุ่มจิตนิยม โดยได้รับอิทธิพลมาจาก Republic ของเพลโต จึงเป็นสังคมอุดมคติที่เหมือนกันของ อุดมรัฐหลายด้าน ซึ่งแนวคิดโดยให้ความสำคัญกับ คุณธรรม จริยธรรม เช่น ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพราะการมีทรัพย์สินส่วนตัว เขาจึงได้เสนอสังคม ที่ทรัพย์สินส่วนกลางไม่ให้มีทรัพย์สินส่วนตัว เน้น การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมตามกฎธรรมชาติ และปกครองกันอย่างดีด้วยกฎหมายเพียงไม่กี่ข้อ ทุกสิ่งทุกอย่างมีการแบ่งปันกันอย่างเท่าเทียม และทุกคนมีชีวิตที่สมบูรณ์^๘ และในข้อแตกต่างกันกับ อุดมรัฐของเพลโตก็คือ ยูโทเปียเป็นสังคมแบบในจินตนาการ แต่สังคมในอุดมรัฐเป็นการคิดค้นเพื่อ แสวงหาการกระทำ

จากแนวคิดของแบบจิตนิยมนี้เอง จึงมี อิทธิพลต่อปรัชญาเชิงจริยศาสตร์ ที่ยืนยันถึงความ สง่างามและคุณค่าของมนุษย์ทุกคน โดยอาศัยหลัก ความสามารถของบุคคลนั้นในการบ่งชี้ได้ด้วย ตนเองว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด โดยได้การยอมรับโดย

มนุษย์ทั่วไปที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะคุณภาพเชิง ตรรกะหรือเชิงเหตุผล มนุษยนิยมเป็นองค์ประกอบ เฉพาะหลายๆ ตัวของระบบปรัชญาและได้รับการ ผนวกไว้ในหลายสำนักคิดทางศาสนา เช่น กฎหมาย ที่จะใช้ควบคุมประชาชนจะต้องสมเหตุสมผล โทษ ที่กำหนดจะต้องคำนึงถึงมนุษยธรรมกฎหมายมีขึ้น เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชน ชาว ยูโทเปียจะต้องป้องกันการทำผิดมากกว่าลงโทษ คนผิด พวกเขาเห็นว่าการพยายามกระทำผิดนั้นแล้ว เท่าๆ กับการทำผิด และโทษสำหรับความผิดที่ ร้ายแรงคือเอาตัวไปเป็นทาส ชาวยูโทเปียมีกฎหมาย ไม่ที่ฉบับ และเห็นว่ากฎหมายที่ออกมามีวัตถุประสงค์ เดียวคือ สั่งสอนบุคคลให้ทำหน้าที่ของตน^๙ โทมัส มอร์ คิดเรื่องยูโทเปียขึ้นมาเพื่อให้เป็นสังคมแห่ง คุณธรรม ชาวยูโทเปียถือว่าความเมตตาการุณา และความดีตามธรรมชาติเป็นความรู้สึกที่ดีที่สุดที่ ติดตัวเขามาตั้งแต่เกิดต้องถูกทำลายไปโดยการ ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต และธรรมชาติไม่เคยสอนให้ตัวเอง ลดทอนความสุขของผู้อื่น ด้วยเหตุนี้ชาวยูโทเปีย จึงมีหลักมนุษยธรรมเป็นหลักการปฏิบัติ ที่ให้ความสำคัญกับเพื่อนมนุษย์มากกว่าสิ่งอื่นใด ดังนั้น สรุป ได้ว่าจริยศาสตร์ที่ปรากฏอยู่ในยูโทเปียจึงมีแนวคิด มนุษยนิยม ซึ่งเน้นความเมตตาการุณาต่อมนุษย์ และสัตว์ ให้ความสำคัญการปฏิบัติต่อมนุษย์ใน สังคมด้วยกัน

^๗ เจษฎา ทองรุ่งโรจน์, **พจนานุกรมอังกฤษ-ไทยปรัชญา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แสงดาว, ๒๕๕๗), หน้า ๔๓๑.

^๘ โทมัส มอร์ (Thomas More), **ยูโทเปีย (Utopia)**, แปลโดย สมบัติ จันทรวงศ์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖), หน้า ๔๓.

^๙ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๓.

อย่างไรก็ตามแม้ยูโทเปียจะเป็นสังคมอุดมคติ แต่สังคมให้ค่าหรือคุณค่าต่อสิ่งนั้นน้อยมาก แล้วไปกำหนดคุณค่าให้กับสิ่งอื่นอย่างสูงส่ง เช่น ให้คุณค่ากับเรื่องรูปแบบการปกครอง ผู้นำ เป็นต้น การพิจารณาให้คุณค่าที่ไม่ถูกจุด จึงเป็นต้นเหตุของปัญหาต่างๆ แม้แต่การให้คุณค่าในเรื่องเล็กๆ อย่างความดีกับความชั่วการยึดถือเช่นนี้ไม่สามารถทำให้มนุษย์ก้าวพ้นสิ่งดังกล่าวได้ การหลุดพ้นที่แท้จริงคือ การมีสภาพจิตตกที่อยู่เหนือความแตกต่างของสองสิ่งนี้ ทุกปัญหาของโลกจึงเป็นปัญหาของกิเลสตัณหา ชีวิตและสังคมจึงไม่สามารถคงความปกติตามกฎธรรมชาติได้ ระบบการเมืองที่เป็นไปเพื่อการกอบโกย เป็นการทำให้ทุกระบบในสังคมผิดปกติไปหมด โทมัส มอร์ จึงมีแนวคิดให้คนเราถือครองทรัพยากรเท่าที่จำเป็น และเหลือทรัพยากรส่วนกลางไว้ เพื่อป้องกันการขาดแคลน แม้โทมัส มอร์ จะนำเสนอไว้ร้อยร้อยปีแล้ว แต่เนื้อหามีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันอย่างมาก และคาดว่าจะเหมาะสมกับสถานการณ์ทางการเมืองทุกช่วงเวลา เพราะหนังสือเกี่ยวกับแนวคิดทางสังคมอุดมคตินั้นแตกต่างจากหนังสือประเภทอื่น ตรงที่สามารถแสดงความจริงข้ามกาลเวลาได้ เพราะไม่ว่าเวลาใด กฎธรรมชาติหรือสัจธรรมก็ยังประกาศตัวเอง ว่ามีการคงสภาพแห่งการเป็นอย่างนั้น คือยังคงสภาพเป็นไปตามกฎธรรมชาติ

แม้โทมัส มอร์ จะมีจุดมุ่งหมายของการนำเสนอที่ให้ความสำคัญกับระบบการเมือง แต่แท้ที่จริงแล้ว ยูโทเปียเป็นการจัดระบบของมนุษย์ด้วยกันเสียมากกว่า แต่ในหลายตอนของหนังสือนี้ ท่าน

แสดงให้เห็นว่า แม้เราจะเรียกกิจกรรมนี้ว่าเป็นเรื่องการเมือง แต่กิจกรรมการเมืองที่ถูกต้อง ก็เป็นอีกอย่างไปไม่ได้ ต้องทำไปตามเกณฑ์ ตามที่ธรรมชาติกำหนดไว้ว่าทุกชีวิตจะอยู่รอดได้อย่างไร ทั้งในแง่ของร่างกายและจิตวิญญาณ เนื้อหาในหนังสือจึงแสดงกฎธรรมชาติที่ชี้ทางเอาไว้อย่างตายตัว กฎธรรมชาติในหนังสือดังกล่าว ยังต้องคงเดิมไว้เสมอ เนื้อหาดังกล่าวจึงข้ามกาลเวลาได้ เพราะเวลาไหนๆ มนุษย์ก็มีปัญหา คือมีปัญหาว่าชีวิตคืออะไร การไม่เข้าใจว่าชีวิตคืออะไร เป็นต้นเหตุของปัญหาต่างๆ รวมทั้งปัญหาการเมืองด้วย นี่คือลักษณะเด่นของหนังสือที่เป็นแนวคิดทางปรัชญาของโทมัส มอร์คือ อ้างอิงได้โดยไม่มีขอบเขตของเวลา ดังนั้นตราบใดที่มนุษย์ยังมีความเห็นแก่ตัว และความรู้สึกดังกล่าวนี้กำลังสร้างปัญหาให้กับสังคม หนังสือเล่มนี้สามารถหยิบมาอ่านทบทวนได้ตลอดเวลา ถึงแม้จะสร้างขึ้นมาจากจินตนาการ แต่เนื้อหาได้ชี้ไปที่ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์โดยตรง โดยขอร้องให้เปลี่ยนไปเห็นแก่สังคมเสียบ้าง ไม่เช่นนั้นจะเดือดร้อนกันไปทั้งหมด เพราะเราอยู่ในโลกใบเดียวกัน ยูโทเปียที่ท่านนำเสนอ นั้น ท่านได้เน้นว่ามนุษย์เราได้ละทิ้งระเบียบทางศีลธรรมและศาสนาในบทแรกท่านจึงการนำเสนอให้มีการถอยหลังเข้าคลอง โดยฟังแล้วอาจเข้าใจว่าเป็นการล้ำหลัง แต่เป็นการส่งความหมายว่าแต่เดิมเราไม่มีปัญหาการเมือง เพราะมีความละเอียดอ่อนต่อบาปแต่ในระยะหลังนี้เราเห็นแก่ปากท้องอย่างเข้มข้นพร้อมที่จะทำชั่วได้ทุกเมื่อ คุณธรรมความดี และความสำนึกดีของมนุษย์จึงจำเป็นในการป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้ง และเป็นการ

สร้างสันติภาพไปในตัว

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

เจษฎา ทองรุ่งโรจน์. **พจนานุกรมอังกฤษ-ไทยปรัชญา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แสงดาว, ๒๕๕๗.
ทอมัส มอร์ (Thomas More). **ยูโทเปีย (Utopia)**. แปลโดย สมบัติ จันทรวงศ์. พิมพ์ครั้งที่ ๓.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖.

ไพฑูรย์ พัฒน์ใหญ่ยิ่ง และคณะ. **จริยศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๑.
พิน ดอกบัว. **ปวงปรัชญากรีก**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สยาม, ๒๕๔๔.

สมบัติ จันทรวงศ์. **ยูโทเปีย (Utopia)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖.

เอ็ม. เจ. ฮาร์มอน. **ความคิดทางการเมืองจากเพลโตถึงปัจจุบัน**. เสน่ห์ จามริก (ผู้แปล). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๒.

(๒) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

พรพิพา บรรทมศิลป์. “การวิเคราะห์เรื่องความยุติธรรมในอุดมรัฐของเพลโต”. **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓.